Kulturutskottets betänkande 1986/87:21

om de centrala museernas uppgifter och ansvar (prop. 1986/87:97)

KrU
1986/87:21

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i propositionen redovisade riktlinjer för de centrala museernas uppgifter och ansvar för landets museiväsende. De centrala museerna bör överblicka samlingar av samma slag i landet, tillhandahålla och förmedla expertkunskaper, bedriva utvecklingsarbete och företräda ämnesområdet inom och utom museiväsendet. Av de centrala museerna ges fem s. k. ansvarsmuseer ett sammanhållande ansvar för museiväsendets olika delar. Utskottet tillstyrker förslag av regeringen att ansvarsmuseerna skall få särskilda resurstillskott.

Utskottet lämnar utan erinran vad som i övrigt anförs om utvecklingsverksamhet inom museiområdet. I propositionen redovisas fyra särskilda utvecklingsprojekt inom museiområdet som föreslagits av kulturrådet.

Utskottet, som i likhet med kulturministern anser att riksdag och regering inte bör låsa fast vilka projekt som skall bedrivas och dess innehåll, tillstyrker att särskilda medel anslås till utvecklingsarbetet och till utvecklingsprojekt.

Ett antal motioner om bl. a. inrättandet av nya museer avstyrks. Utskottet anser att det i princip för närvarande inte bör inrättas fler centralmuseer. Med hänsyn till krav om att vissa museer skall betecknas riksmuseer eller nationella museer uttalar utskottet att det i allmänhet inte finns skäl att klassificera olika museer.

Vid betänkandet har fogats 7 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1986/87:97 (utbildningsdepartementet)

1. föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer angående de centrala museernas uppgifter och ansvar för landets museiväsende som förordats i propositionen,

2. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i övrigt i propositionen anförts om utvecklingsverksamhet inom museiområdet,

3. föreslagit riksdagen att till Utvecklingsverksamhet inom museiområdet för budgetåret 1987/88 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6 850 000 kr.

1 *Riksdagen 1986/87. 13 saml. Nr 21*

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1987

I motion 1986/87:Kr225 av Sten Andersson i Malmö (m) och Olle Aulin (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett varvsmuseum i Malmö.

I motion 1986/87:Kr232 av Olle Göransson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra Ekomuseum Bergslagen till ett riks- eller nationalmuseum.

I motion 1986/87:Kr233 av Lennart Brunander (c) och Lars Sundin (fp) yrkas

1. att riksdagen beslutar att förlägga ett riksmuseum som belyser folkrörelsernas framväxt och biblioteksverksamhetens historia till Borås,
2. att riksdagen beslutar att göra Tekomuseet i Borås till riksmuseum, med statligt kostnadsansvar.

I motion 1986/87:Kr234 av Alexander Chrisopoulos (vpk) och Viola Claesson (vpk) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Göteborgs etnografiska museums samlingar som ett riksintresse jämställt med det statliga etnografiska museets samlingar,
2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om hur statens ansvar ekonomiskt skall utformas och hur lokalbehovet för museets framtida verksamhet i Göteborg skall tillfredsställas med bibehållande av organisatorisk tillhörighet till Göteborgs museum.

I motion 1986/87:Kr256 av Kerstin Keen m. fl. (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en stiftelse för inrättandet av ett varvsmuseum i Göteborg.

I motion 1986/87:Kr279 av Marianne Karlsson (c) yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen låter utreda möjligheterna att förlägga ett museum till Öland och att medel reserveras för ändamålet.

I motion 1986/87:Kr280 av Lars Ahlström (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nationellt varvsmuseum i Göteborg.

I motion 1986/87:Kr281 av Karl-Göran Biörsmark (fp) och Börje Stensson (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att ett invandrarmuseum tillskapas i Norrköping.

I motion 1986/87:Kr282 av Erik Hovhammar m. fl. (m, s, fp, c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att klassa Växjö glasmuseum som basmuseum för det svenska glaset och dess historia.

Motioner väckta med anledning av propositionen

I motion 1986/87:Kr110 av Ingela Mårtensson (fp) och Margitta Edgren (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om föreslagen ökning av grundbeloppen för Göteborgs och Malmö museer.

I motion 1986/87:Kr111 av Inga-Britt Johansson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anslagen till Göteborgs och Malmö museer samt om en samverkan mellan de etnografiska museerna i Stockholm och Göteborg.

I motion 1986/87:Kr112 av Margareta Palmqvist (s) och Oskar Lindkvist (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett stöd till Stiftelsen Sveriges invandrarinstitut och museum för dess arbete för utveckling av invandrarnas kulturer bör kunna lämnas inom ramen för anslaget till statens kulturråd för utvecklingsarbete inom museiområdet.

I motion 1986/87:Kr113 av Ingrid Sundberg m. fl. (m) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturrådets roll,
2. att riksdagen till Utvecklingsverksamhet inom museiområdet för budgetåret 1987/88 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 8 850 000 kr.,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att medel för utvecklingsverksamhet inom museiområdet skall beräknas under resp. mottagares anslag.

I motion 1986/87:Kr114 av Karl Boo (c) och Stina Gustavsson (c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel till ekologiprojekt vid länsmuseerna.

Utskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll, m. m.

Sedan regeringen i slutet av år 1984 uppdragit åt statens kulturråd att utreda de centrala museernas uppgifter och ansvar för landets museiväsende, presenterade kulturrådet förra sommaren sitt utredningsarbete i tre rapporter, bland dem rapporten Museiförslag (Rapport från kulturrådet 1986:3). Efter remissbehandling av rapporten har regeringen i propositionen lagt fram förslag som grundar sig på denna.

Propositionens huvudsakliga innehåll redovisas i rapporten på följande sätt.

De centrala museernà bör överblicka samlingar av samma slag i landet, tillhandahålla och förmedla expertkunskaper, bedriva utvecklingsarbete och företräda ämnesområdet inom och utom museiväsendet. Av de centrala museerna föreslås vissa museer ges ett sammanhållande ansvar för museiväsendets olika delar. Det särskilda ansvaret bör avse ledning av erforderlig samordning inom resp. del av museiväsendet liksom att företräda området bl. a. gentemot andra samhällsområden. Dessa s. k. ansvarsmuseer bör vara

bland de kulturhistoriska museerna historiska museet, Nordiska museet och etnografiska museet, inom området konst statens konstmuseer och inom området naturhistoria naturhistoriska riksmuseet. En förstärkning av dessa museers anslag föreslås med 350 000 kr. per institution.

I propositionen föreslås att 5 100 000 kr. anslås till utvecklingsarbete och utvecklingsprojekt inom museiområdet. Medlen bör fördelas av statens kulturråd.

Kulturministern redovisar i propositionen vissa allmänna utgångspunkter för förslagen i propositionen. Han utvecklar därvid närmare sin syn på den viktiga roll museerna spelar i det svenska kulturlivet. Bl. a. framhåller han att museernas insatser är viktiga för att uppnå kulturpolitiska mål men att deras arbete också är av betydelse för flera samhällsområden utanför den traditionella kultursektorn. Då det gäller uttalandena i övrigt hänvisar utskottet till propositionen (s. 6–7). I samma avsnitt anför kulturministern bl. a. följande:

Statsmakternas inflytande över museernas verksamhet bör, liksom beträffande andra kulturinstitutioner, vara inriktat på att formulera de grundläggande krav som museerna måste uppfylla utifrån en samlad kulturpolitik. Inom dessa ramar bör museernas verksamhet till form och innehåll präglas av självständighet och en individualitet som tar till vara det enskilda museets särprägel, traditioner och särskilda förutsättningar.

Utskottet delar den uppfattning som i detta hänseende kommer till uttryck i propositionen och som också torde överensstämma med utgångspunkten för kulturrådets förslag. I konsekvens med den redovisade grundsynen är detta, som kulturministern framhåller, i hög grad av den arten att det bör ankomma på museerna själva och andra berörda parter att följa upp och ta ställning till rapporten.

I formellt hänseende innebär propositionen i första hand att riksdagen föreslås godkänna vissa riktlinjer för de centrala museernas ansvar för museiväsendet, för deras samverkan med andra samhällsområden och för deras ansvarsfördelning och inbördes samverkan. Vidare bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad som i övrigt anförts om utvecklingsverksamhet inom museiområdet. Som ovan redovisats läggs det fram förslag om särskild medelsanvisning till utvecklingsverksamhet inom museiområdet.

Riktlinjer angående de centrala museernas uppgifter och ansvar för landets museiväsende. Ansvarsmuseer. Kulturrådets roll

Museiväsendet omfattar uppskattningsvis ca 250 museer, varav den statliga museiorganisationen omfattar ett fyrtiotal museer. Med centrala museer avses i propositionen de statliga museerna och museer med statliga driftbidrag för vilka regeringen fastställer instruktioner eller stadgar. Av propositionen framgår dock att till centralmuseerna inte räknas universitetsmuseerna, verksmuseerna eller de samlingar som tillkommit inom hovet eller de kungliga slotten. Av naturliga skäl kan, som framgår av det följande, inte heller några av de övriga statliga museerna tilläggas alla de uppgifter som bör ankomma på ett centralmuseum. Det gäller exempelvis ett museum som

Hallwylska museet. Med den nu gjorda avgränsningen används i fortsättningen begreppet centralmuseum.

Den regionala museiverksamheten omfattar 26 statsbidragsberättigade museiorganisationer. I 22 av landets 24 län finns länsmuseer. Stockholms län och Malmöhus län saknar traditionella länsmuseer (se prop. s. 4).

I propositionen erinras inledningsvis om att ett viktigt led i kulturpolitiken är att främja decentralisering och ökad geografisk spridning av kulturinstitutionernas verksamhet samt att främsta medlet för att nå det målet inom museiväsendet har varit statsbidragen till de regionala museerna. Vidare anförs bl. a. att i de fortsatta strävandena från statens sida att bidra till att utveckla museiväsendet regionalt också de centrala museerna måste ta ett ökat ansvar.

I propositionen (s. 8) uttalar kulturministern att han vill ange det centrala museets uppgift på följande sätt:

Det centrala museet skall såsom specialistinstitution inom sitt ämnesområde verka för att bevara och göra levandet det nationella kulturarvet, främja konstutvecklingen och utveckla kunskapen om naturen och naturhistorien. Museet bör överblicka samlingar av samma slag i landet, tillhandahålla och förmedla expertkunskaper, bedriva utvecklingsarbete och företräda ämnesområdet inom och utom museiväsendet. Museet bör bidra till och verka för att föremål och annan museidokumentation kan visas i olika delar av landet. Det bör följa och förmedla vad som sker internationellt och ta till vara möjligheter till ökat internationellt samarbete.

Kulturministern framhåller att det sålunda är angeläget att de centrala museernas kunskaper och kompetens inom resp. ämnesområde kommer de regionala museerna till del. Han framhåller emellertid också att de centrala museerna inom ramen för givna resurser bör sträva efter att understödja också de kommunala och lokala museernas utveckling. Synpunkterna i här angivna avseende utvecklas närmare (prop. s. 8–9).

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner de i propositionen angivna riktlinjerna för de centrala museernas ansvar för museiväsendet.

Även då det gäller de centrala museernas ansvar för samverkan med andra samhällsområden tillstyrker utskottet propositionen. I denna betonas bl. a. vikten av att museerna utvecklar sin verksamhet tillsammans med de intressen, t. ex inom miljövården, konstområdet, forskningen, utbildningen och folkbildningen, som anknyter till museets verksamhet. Synpunkterna utvecklas närmare (prop. s. 9).

Enligt propositionen bör vissa centrala museer ges ett sammanhållande ansvar för museiväsendets olika delar. Det särskilda ansvaret bör avse ledningen av erforderlig samordning inom resp. del av museiväsendet liksom att företräda området bl. a. gentemot andra samhällsområden. En särskild tonvikt i dessa museers uppgift bör ligga på att utveckla de centrala museernas service till och samspel med regional museiverksamhet.

Centrala museer med ett sådant särskilt ansvar föreslås få uppgiften att vara *ansvarsmuseer*. Ansvarsmuseerna bör vara bland de kulturhistoriska museerna *historiska museet, Nordiska museet* och *etnografiska museet*, inom området konst *statens konstmuseer* och inom området naturhistoria *naturhistoriska riksmuseet*.

1* *Riksdagen 1986/87. 13 saml. Nr 21*

Rättelse: S. 19 rad 14 Står: *folkrörelsebibliotek* Rättat till: *folkrörelsemuseum*

Det framhålls i propositionen att innebörden och innehållet i ansvarsuppgiften för dessa museer behöver utvecklas och preciseras och det förutskickas ett särskilt uppdrag till kulturrådet att ta de initiativ som krävs för att för ändamålet lämpliga former skapas för den samverkan mellan ansvarsmuseerna som behövs.

I sammanhanget framhålls i propositionen att utvecklingen av rollen som ansvarsmuseum samtidigt bör ses som en löpande uppgift för ansvarsmuseerna själva i en dialog med de övriga museerna. Till ledning för detta arbete anges några områden där initiativ bl. a. till samordning behöver tas av ansvarsmuseerna. På motsvarande sätt bör särskilt uppmärksammas behovet av kontakter på central nivå då det gäller samverkan med omvärlden.

Vissa av de utvecklingsbehov som i enlighet med det sagda angetts i propositionen utvecklas utförligt i två huvudavsnitt i propositionen (5 och 6, s. 12–25). I propositionen anförs att en central fråga för museerna också är det internationella utbytet inom museivärlden, där museerna bör ta till vara fördelarna med samordnade insatser.

Inte heller då det gäller de redovisade riktlinjerna för de centrala museernas ansvarsfördelning och inbördes samverkan har utskottet något att erinra. Riktlinjerna bör därför godkännas av riksdagen.

Utskottet tar härefter upp frågan om *kulturrådets roll* på museiområdet. Frågan har aktualiserats dels genom vad som anförs i propositionen (s. 11–12), dels genom ett motionsyrkande.

Kulturministern anför att museiväsendets samverkansfrågor i första hand bör vara ett ansvar för museerna själva och att kulturrådets uppgift beträffande museiväsendet i första hand bör vara att underlätta museernas verksamhet och att stödja den genom bidrag. Kulturrådet bör på museiområdet kunna initiera olika former av samarbete, där museerna själva måste ta huvudansvaret för samarbetets inriktning, utformning och uppföljning. Kulturministern ser därför positivt på förslaget att samarbetsgrupper i frågor som berör ett antal museer knyts till kulturrådet. Även i fråga om fördelningen av vissa gemensamma resurser för museiområdet bör kulturrådet spela en roll, anförs det i propositionen. Det erinras om att det i denna föreslås att vissa ytterligare medel ställs till museiväsendets förfogande för projektverksamhet. Även denna resurs bör disponeras och fördelas av kulturrådet, föreslås det.

Av företrädare för moderata samlingspartiet framställs ett yrkande i motion Kr113 som ligger i linje med partiets i andra sammanhang redovisade syn på statens kulturråd, nämligen att det i vart fall på sikt bör avskaffas. Motionärerna uttalar att det inte behövs något gemensamt styrorgan för hela museisektorn, i all synnerhet som de fem ansvarsmuseerna föreslås få särskilda samordningsuppgifter. Att kulturrådet skulle stå fadder för en rutinmässig samverkan mellan museerna skulle vara en onödig byråkratisk omgång ledande till onödiga kostnader och tidsspillan.

Senast i det av riksdagen i här aktuell del godkända betänkandet KrU 1986/87:12 (s. 18) framhöll utskottet att det behövs en central myndighet på kulturområdet likaväl som på andra områden. Mot denna bakgrund framstår det enligt utskottets mening som naturligt att kulturrådet tilläggs bl. a. de uppgifter på museiområdet som förordas i propositionen. Motionsyrkandet avstyrks således (yrkande 1).

Allmänt

Kulturrådet har gjort en genomgång av olika verksamheter i museernas arbete och lämnar därvid förslag till hur dessa verksamhetsområden kan utvecklas under de närmaste åren och – som tidigare angetts – i anslutning därtill ansvarsmuseernas roll. Kulturrådets förslag inom dessa områden kräver inga beslut av riksdagen utöver beslut om medelsram för utvecklingsarbete vid museerna. För riksdagens information redovisas i propositionen kortfattat kulturrådets förslag och kulturministerns syn på dessa. Under särskilda rubriker tas upp Samlingsområden, Museerna som informations- och kunskapskälla, Vård och konservering, Forskning, Säkerhet, Vandringsutställningar, Undervisning och folkbildning, Utbildningsfrågor och Ledningsfrågor.

Samlingsområden

Avsnittet Samlingsområden aktualiserar i förening med ett antal motionsyrkanden ett principiellt ställningstagande till frågan om huruvida det är motiverat att det inrättas fler statliga museer eller med dem jämställda museer. Som framgår av propositionen används i propositionen – med undantag som tidigare redovisats (s. 4) – begreppet centralmuseer för sådana museer. Många gånger, bl. a. i motionssammanhang, torde begreppen riksmuseum och nationellt museum användas som synonymer till centralmuseum. I vissa fall torde begreppen syfta på ett museum som visserligen inte är statligt – eller har statligt driftbidrag och har av regeringen fastställd instruktion eller stadgar – men som har ett betydande statsbidrag. De båda begreppen syftar på det särskilda ansvar som skulle vara förknippat med det statliga stödet. Utskottet vill med hänsyn till framförda motionskrav redan i detta sammanhang framhålla att det inte är motiverat att riksdag – eller regering – gör någon form av klassificering av museerna annat än vad som behövs för att ange sådana uppgifter som behandlas i propositionen. Det finns därför i allmänhet inte skäl för riksdagen att göra någon bedömning av om ett museum har större eller mindre riksintresse. I sammanhanget vill utskottet erinra om att 1965 års musei- och utställningssakkunniga framhöll att man bör räkna med att länsmuseerna i viss utsträckning kan avlasta statsmuseerna dokumentationsuppgifter genom att inom speciella ämnesområden ta ansvar för en hela riket omfattande insamling (SOU 1973:5 s. 212). Utskottet delar denna uppfattning.

Skälet till att inrätta nya statliga museer skulle vara att det finns angelägna samlingsområden som utgör s. k. vita fält som inte täcks in av ansvarsmuseerna eller övriga statliga eller därmed jämställda museer. Det skulle då bero på att gällande instruktion och stadgar inte ger utrymme för insamling inom områdena i fråga. Kulturrådet har framhållit att fälten är "vita" på grund av att museerna saknar resurser eller inte prioriterar dem. Kulturrådet har också framhållit att behovet av att inrätta och driva museer som skulle täcka de vita fälten får lösas inom den nuvarande centralmuseistrukturen eller inom andra samlande och bevarande institutioner än de centrala museerna.

Utskottet ansluter sig i princip till den redovisade uppfattningen. Detta innebär också att i den mån insatser behöver göras på ett insamlingsområde som inte i tillräcklig grad uppmärksammats eller helt förbisetts, detta i första hand får ske inom den nuvarande museiorganisationens ram, exempelvis genom riktade insatser. Detta synsätt stämmer överens med vad som redovisas i propositionen. I detta hänseende hänvisar utskottet som ett exempel till vad som där anförs om behovet av en förbättring av dokumentationen av invandrarnas kulturer. Utskottet anser således att det i princip för närvarande inte bör inrättas fler centralmuseer.

Enligt utskottets mening får det sagda dock inte leda till att den nuvarande statliga museistrukturen helt låses fast i sin nuvarande form. Utskottet vill i sammanhanget erinra om vad kulturministern anför i avsnittet Museerna och den yttre kulturmiljön av innehåll *dels* att denna miljö med sitt rika innehåll många gånger kan förmedla större upplevelsevärden än den traditionella museiutställningen, *dels* att det är en insikt som avspeglas i strävandena mot förnyelse inom internationellt och svenskt museiväsende där målsättningen bl. a. är att i olika former levandegöra de autentiska miljöerna. Bl. a. nämns projektet Ekomuseum i Bergslagen som ett svenskt exempel på sådana strävanden. I ett längre perspektiv kan nu angivna omständigheter påverka den statliga museistrukturen.

Utskottets ställningstagande i det föregående ger med hänsyn till föreliggande motionsyrkande anledning att något närmare beröra frågan om det statliga stödet till de regionala museernas verksamhet.

Stödet till dem utgår i första hand i form av bidrag till ett antal grundbelopp. Riksdagen fastställer det totala antalet grundbelopp. Fördelningen av dem görs av kulturrådet till museer som regeringen förklarat bidragsberättigade. Antalet grundbelopp uppgår till 479 innevarande budgetår. Antalet bidragsberättigade institutioner är 26. Efter förslag av regeringen har riksdagen beslutat om en ökning med 10 grundbelopp för nästa budgetår. Detta utgör andra etappen i en treårig utbyggnadsplan som innebär en ökning med totalt 35 grundbelopp. Grundbeloppet, som är värdesäkert, uppgår för innevarande budgetår preliminärt till 134 900 kr. Statsbidrag utgår med 55 % av bidragsunderlaget eller således med 74 195 kr.

Antalet grundbelopp varierar mellan 11 för tre av museerna och 82 för Göteborgs museer. Avsikten är att insatserna under den treåriga utbyggnadsplanen i första hand skall koncentreras till de små museerna. Här bör också framhållas att då beslutet om det nuvarande systemet fattades, det framhölls att de nya insatserna måste fördelas med geografisk rättvisa och med hänsyn tagen till regionala och lokala ambitioner (prop. 1976/77:100, bil. 12, s. 167). I enlighet härmed görs det vid fördelningen av nya grundbelopp bl. a. en bedömning av de olika huvudmännens satsningar, grundat på antalet årsverken vid institutionerna. Den omständigheten att en institution för närvarande har få grundbelopp medför därför inte automatiskt att institutionen tilldelas fler sådana.

Riksdagen har för kort tid sedan beslutat att förorda att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att lägga fram förslag till den fortsatta utbyggnaden av det statliga stödet till regional kulturverksamhet (KrU 1986/87:12 p. 1, rskr. 1986/87:161) Den förordade utredningen avser det

regionala stödet för tiden efter utgången av den treårsperiod som sträcker sig t. o. m. budgetåret 1988/89.

Motioner om nya museer, m. m.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört i föregående avsnitt tar utskottet härefter upp till behandling ett antal motioner som i huvudsak innehåller krav på dels inrättande av nya eller omvandling av befintliga institutioner till riksmuseer eller nationella museer för olika samlingsområden, dels statliga initiativ för att museer med specifika samlingsområden skall upprättas.

I motion Kr233 (c, fp) föreslås att riksdagen skall besluta förlägga ett riksmuseum som belyser *folkrörelsernas framväxt och biblioteksverksamhetens historia* till Borås. Vidare vill motionärerna att *Tekomuseum* i Borås skall göras till riksmuseum med statligt kostnadsansvar.

Vid behandlingen hösten 1986 av en motion om inrättandet av ett biblioteksmuseum i Borås upplyste utskottet att frågan om inrättande av ett sådant museum diskuterats på det lokala planet men att det inte fanns några konkreta planer på att inrätta ett museum (KrU 1986/87:2). Utskottet hänvisade vid nämnda tillfälle också till att beredningen pågick av den rapport från kulturrådet som ligger till grund för den nu behandlade propositionen.

Kulturutskottet, som inhämtat att det inte heller nu finns några konkreta museiplaner beträffande ett biblioteksmuseum, avstyrker motionsyrkandet. Utskottet hänvisar till vad utskottet anfört i det föregående om att det i princip för närvarande inte finns skäl att inrätta fler centralmuseer.

Sistnämnda skäl har bärighet även i frågan om Tekomuseum i Borås, som är en del av det kommunala museet. I sammanhanget vill utskottet erinra om att riksdagen på hemställan av utskottet gett regeringen till känna vissa synpunkter om bevarande av industriminnen (KrU 1985/86:8, rskr. 1985/86:47). Motionsyrkandet avstyrks.

Den under allmänna motionstiden väckta motionen Kr281 (fp) har till syfte att ett *invandrarmuseum* skall tillskapas i Norrköping. Motionärerna utvecklar närmare behovet av ett sådant museum och framhåller lämpligheten av att det förläggs till Norrköping. Motionärerna framhåller också att ett invandrarmuseum är att se som en nationell angelägenhet och att detta påverkar finansieringssituationen.

Utskottet behandlar i det följande förslag av regeringen om särskilda utvecklingsinsatser på museiområdet. Därvid förutsätter utskottet att ett projekt rörande dokumentation av invandrarnas kulturer kommer till stånd. Utskottet, som hänvisar till vad som anförs i sammanhanget (s. 16 nedan), kan inte tillstyrka att det tas något riksdagsinitiativ av det slag som motionärerna föreslår. Motionen avstyrks därför.

Växjö glasmuseum utgör en del av länsmuseet i Kronobergs län, Smålands museum. Länsmuseet påbörjade insamling av glas på 1930-talet. Majoriteten av bruken i glasriket var då belägna inom länet. År 1962 invigdes Växjö glasmuseum, sedan en särskild tillbyggnad till Smålands museum färdigställts. Sedan nämnda år har en betydande insamling skett av såväl glasföremål som arkivalier från Svenska glasbruksföreningen, Glasindustrins

arbetsgivarförbund och olika glasbruk. Antalet glasföremål uppgår nu till ca 25 000. Dessa har framställts vid en mycket stor del av de glasbruk som anlagts och drivits i Sverige. Glasmuseets rikskaraktär har nämligen betonats från början och har accentuerats under årens lopp. I motion Kr282 (m, s, fp, c) framhålls starkt behovet av att glasmuseet får nya lokaler. En rad skäl härför åberopas. Det betonas att man genom sådana lokaler skulle kunna få en riksinstitution, i vilken en väsentligt större del än för närvarande av det unika materialet om den svenska glaskonstens historia skulle kunna visas. Det framhålls vidare bl. a. att nya lokaler skulle få betydelse för turistnäringen. Motionärerna vill att Växjö glasmuseum skall klassas som basmuseum för det svenska glaset och dess historia.

Utskottet har i det föregående avvisat tanken på att för närvarande inrätta fler centralmuseer, dvs. museer som är statliga eller museer med statliga driftbidrag för vilka regeringen fastställer instruktioner eller stadgar. Utskottet har också ställt sig bakom förslag i propositionen om att tillhopa fem ansvarsmuseer – av kulturrådet benämnda basmuseer – skall utses för landet. Utskottet kan med hänsyn härtill inte ställa sig bakom önskemålet om att Växjö glasmuseum med motionens terminologi skall klassificeras som basmuseum. I sammanhanget vill utskottet nämna att motionärerna vill att museet även i fortsättningen skall ingå i Smålands museum. Av innehållet i motionen framgår att motionärernas huvudsyfte är att statligt stöd skall kunna utgå för en nybyggnad för glasmuseet. Enligt vad utskottet inhämtat har vid årsskiftet 1986-1987 presenterats ett principförslag rörande en sådan nybyggnad. Kostnaden har beräknats till ca 10 milj. kr., vartill kommer kostnader för inredning, ca 5 milj. kr. Utställningsytan beräknas till ca 1 000 m^2 mot för närvarande 300 m^2. Utskottet har också inhämtat att en uppvaktning av kulturministern kommer att ske i nybyggnadsfrågan innevarande månad. Utskottet vill i anslutning härtill erinra om att, i mån av tillgång på medel, anordningsbidrag kan lämnas för nybyggnad och upprustningsbidrag för ombyggnad eller upprustning av bl. a. museilokaler som tillhör någon annan än staten. Som villkor gäller bl. a., att projektet skall vara angeläget från kulturpolitisk synpunkt och av betydelse från sysselsättningssynpunkt. Utskottet anser med hänvisning till det anförda att motionen inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Enligt motion Kr225 (m) bör det inrättas ett *varvsmuseum i Malmö*. Motionärerna erinrar om att den civila fartygstillverkningen vid Kockums varv kommer att läggas ned vid utgången av innevarande år. De framhåller den betydelse Kockums haft för svensk export genom åren och framhåller att ett varvsmuseum i Malmö inte bara är en kommunal angelägenhet.

Enligt vad utskottet inhämtat har dokumentation och insamling av föremål från Kockums varv skett av Malmö museum i samarbete med företaget och fackorganisationerna. En permanent utställning om Kockums verksamhet i sjöfartsmuseet har också aktualiserats. Däremot har man inom kommunledningen, enligt vad utskottet inhämtat, gjort bedömningen att det inte finns ekonomiska resurser för ett varvsmuseum, såvida inte staten eller Kockums varv finansierar ett sådant.

Med hänsyn till de uppgifter som sålunda inhämtats och till vad utskottet i

det föregående (s. 7–8) anfört om nya centralmuseer, avstyrker utskottet motionen.

Frågan om att få till stånd ett *varvsmuseum i Göteborg* har länge varit aktuell. Redan år 1978 tog Svenska Varv AB initiativ till ett projekt för att till eftervärlden bevara en levande bild av svensk varvsindustri. Syftet med projektet var bl. a. att påbörja bevarandet av existerande varvsmiljöer med sikte på ett framtida varvsmuseum. Inom ramen för projektet har betydande varvshistoriska samlingar kommit till stånd. En varvshistorisk förening har bildats med syfte bl. a. att slå vakt om samlingarna.

En av kommunstyrelsen tillsatt kommitté har våren 1985 lämnat en rapport med förslag om inrättande av en särskild stiftelse – Stiftelsen Svenskt varvsmuseum.

I motionerna Kr256 (fp) och Kr280 (m) lämnas en redovisning för det ovan angivna projektet. Motionärerna vill att staten – och, i en av motionerna, kommunen – skall ta initiativ till bildandet av en stiftelse för att ett nationellt varvsmuseum skall skapas i Göteborg.

Utskottet har inhämtat att museinämnden i Göteborg i slutet av april 1987 uppdragit åt museiförvaltningen att före utgången av mars månad 1988 efter överenskommelse med Svenska Varv AB omhänderta och med Göteborgs museers samlingar införliva ett urval föremål jämte bilder och övrigt dokumentationsmaterial. Vidare har nämnden vid samma tillfälle uppdragit åt förvaltningen att för museinämnden innevarande månad redovisa en projektplan för utredning rörande den svenska varvshistoriens dokumentation och åskådliggörande.

Utskottet konstaterar således att det pågår ett arbete som syftar till att den svenska varvshistorien skall dokumenteras. Arbetet syftar dock inte uttryckligen till en sådan stiftelse som motionärerna förespråkar. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att i det utlåtande av museiförvaltningen som ligger till grund för museinämndens beslut uttalas att en huvudfråga blir en bevarandeplan för byggnader och anläggningar på de gamla varvsområdena längs Hisingenstranden. Utskottet vill i anslutning härtill, liksom vid behandlingen av en motion om Tekomuseum i Borås, erinra om att riksdagen på hemställan av utskottet gett regeringen till känna vissa synpunkter om bevarande av industriminnen (KrU 1985/86:8, rskr. 1985/86:47).

Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att motionerna inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ekomuseum Bergslagen behandlas i motion Kr232 (s).

Ekomuseet omfattar för närvarande sju kommuner inom Kopparbergs och Västmanlands län, nämligen kommunerna Fagersta, Hallstahammar, Ludvika, Norberg, Skinnskatteberg, Smedjebacken och Surahammar. Ekomuseet är uppbyggt kring ett femtiotal sevärdheter som utvalts för att ur ett humanistiskt perspektiv berätta om hur "järnet brutit bygd". Till sevärdheterna räknas inte bara produktionsanläggningar som gruvor, hyttor och smedjor utan också bergsmanshem, arbetarbostäder och herrgårdar. Vidare visar museet hur järnet transporterades, t. ex. på Strömsholms kanal. Olika energikällor uppmärksammas. Dan Andersson är representerad med Luossa-stugan i Skattlösberg.

Museet omfattar även ett antal moderna företag som visar hur man arbetar i nutiden i Bergslagen. Museet har också en inriktning mot framtiden, bl. a. behandlas forskningen kring framtida energiskogar.

Ett av kännetecknen för Ekomuseum Bergslagen är att det vill ge en helhetsbild av ett mänskligt verksamhetsområde. Ekomuseitanken har framför allt utvecklats i Frankrike men är nu internationellt känd och tillämpad.

I formellt hänseende leds museet av en samarbetskommitté i vilken ingår samtliga sju kommunalråd samt länsantikvarierna och länsmuseicheferna i de båda länen. Museet, som invigdes på försommaren 1986, befinner sig i ett uppbyggnads- och försöksskede som beräknas pågå t. o. m. år 1988. Hitintills har museet finansierats huvudsakligen med statliga medel. Den totala hittillsvarande investeringskostnaden är ca 15 milj. kr. En vägledande tanke vid uppbyggandet av Ekomuseet är att det skall vara decentraliserat till kommunerna. Avsikten är att dessa i huvudsak skall överta finansieringen.

Motionärerna vill att Ekomuseum Bergslagen skall göras till ett riks- eller nationalmuseum. De åberopar följande skäl för yrkandet.

1. Bergslagens centrala och tunga plats i Sveriges tekniska, ekonomiska och sociala historia under många århundranden. Bergslagens historia är mer spännande än vad som hittills är känt. Ny banbrytande forskning pågår.

2. Landskapet med dess unika bevarade byggnadsbestånd som visar på sammanhangen i industrialismens utveckling i tid och rum.

3. De unika möjligheterna att med utgångspunkt från de materiella sevärdheterna tillämpa spännande och centrala humanistiska immateriella perspektiv.

4. Ekomuseet kan och får aldrig bli färdigt genom sin öppna och decentraliserade uppsökande verksamhet. Ekomuseet vill vara offensivt och dynamiskt och därmed bidra till ökad ekonomisk aktivitet inom området.

5. Ekomuseet är en redan säljbar produkt inom Bergslagsdelegationens projekt Turism i Bergslagen. Att utveckla Bergslagens industrihistoriska profil bl. a. med stöd av just Ekomuseet är av stort värde i det statliga och kommunala samarbetet kring att bygga upp turismnäringen i regionen.

6. Internationellt sett är Bergslagen på många sätt unikt med sin långa industrihistoria. Bergslagen är av central betydelse för Sveriges utveckling under en mycket lång tid.

Utskott anser att det initiativ på lokal och regional nivå som tagits för att bygga upp Ekomuseum Bergslagen är mycket intressant. Det är det första försöket i Sverige att bygga upp ett ekomuseum av mera betydande storlek. Försöket är intressant inte bara för att museet "saknar väggar" – det finns inte någon central museibyggnad – utan också därför att museiidén bygger på samverkan mellan främst ett relativt stort antal kommuner, som var för sig svarar för sevärdheterna inom den egna kommunen. Utskottet vill också peka på att samverkan mellan kultur och turism sker genom försöket och att utvecklingen av detta samarbete förtjänar uppmärksamhet.

Då det gäller det formella yrkandet vill utskottet hänvisa till vad utskottet ovan anfört om museiorganisationen, bl. a. av innehåll att det i allmänhet inte finns anledning för riksdagen att klassificera olika regionala och lokala museer med utgångspunkt i deras riksintresse.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att riksdagen genom bifall till förslagen i propositionen godkänner att de centrala museerna får i uppgift att göra insatser för övriga museer, i första hand de regionala men i mån av resurser även de kommunala och lokala. Ekomuseet bör således kunna komma i fråga för sådant stöd.

I ärendet har aktualiserats frågan om det är motiverat att – efter utgången av år 1988 – statsbidrag utgår över den statliga kulturbudgeten till Ekomuseet. Ett sådant stöd skulle vara avsett som ett bidrag till kostnader för bl. a. erforderlig samordning av planering om information.

Som redovisats i ett föregående avsnitt utgår det regionala museistödet genom bidrag till länsmuseerna. Utskottet är inte berett att nu förorda ett frångående av denna bidragskonstruktion. Utskottet vill emellertid erinra om att enligt vad som redovisats i det föregående riksdagen efter förslag av utskottet nyligen begärt en utredning om det framtida regionala kulturstödet, nämligen såvitt avser tiden efter halvårsskiftet 1989. Utskottet har uttalat att utredningen inte bör bindas av några detaljerade direktiv men har pekat på att stor försiktighet måste iakttas vid övervägande rörande en övergång till annan bidragskonstruktion än den nuvarande. Av det sagda följer att utredningen bör vara oförhindrad att pröva även alternativa vägar då det gäller det regionala museistödet.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionen inte påkallar någon åtgärd av riksdagen.

Utskottet avstyrker förslag i motion Kr279 (c) om att riksdagen skall anhålla att regeringen låter utreda möjligheterna att förlägga ett *museum på Öland* och att medel reserveras för ändamålet. Utskottet hänvisar till att, som framgår av motionen, riksantikvarieämbetet bedriver museiverksamhet på Öland i form av Eketorps fornborg samt att Öland ligger inom ansvarsområdet för Kalmar länsmuseum. Detta museum får statsbidrag.

Allmänna frågor rörande Göteborgs och Malmö museer. Etnografiska museet i Göteborg

I två motioner, Kr110 (fp) och Kr111 (s) tas upp frågor om ökade resurser till de kommunala museerna i Göteborg och Malmö. Motionärerna tar som utgångspunkt för sina yrkanden de förslag som i denna del lagts fram av kulturrådet i rapporten Museiförslag (s. 175). Kulturrådet anför bl. a. följande:

Bilden av det traditionella länsmuseet stämmer inte in för de kommunala museerna i storstadsområdena Göteborg och Malmö. Statsbidraget utgår dock på samma grunder. Utvecklingen har med tiden ändå fört med sig att museerna i Göteborg och Malmö påtagligt halkat efter när det gäller statsbidragsandelen medan den kommunala andelen hela tiden ökat.

Kulturrådet föreslår att Göteborgs museer till följd av karaktären som museikoncern med ämnesrepresentativa museer och samlingar av nationellt och internationellt intresse får en särskild anslagspost under anslaget Bidrag till regionala museer på utbildningshuvudtiteln och att viss preciserad ökning av antalet grundbelopp sker under de närmaste tre budgetåren.

I fråga om Malmö museer framhåller kulturrådet att också dessa museer genom sina klart definierade ämnesavdelningar också har en specialmuseikaraktär som skiljer sig från ett traditionellt länsmuseum. Även Malmö museer bör därför enligt kulturrådet få en särskild anslagspost under ovan angivna anslag. Det föreslås likaledes att grundbidragen för Malmö museer räknas upp under en treårsperiod.

Utskottet vill med anledning av motionsförslagen erinra om att, som redovisas i det föregående (s. 8), riksdagen efter förslag av utskottet nyligen begärt en utredning om det framtida regionala kulturstödet. I sammanhanget anförde utskottet bl. a. följande (KrU 1986/87:12 s. 12):

Under det av utskottet förordade utredningsarbetet måste särskild uppmärksamhet ägnas åt frågan om stödet till institutioner i Göteborg, Malmö och andra större kommuner utanför Stockholmsområdet. Bl. a. har teater-, dans- och musikinstitutionerna i de nämnda kommunerna tillförts betydande resurser genom kommunala insatser och skillnaden mellan antalet årsanställda och antalet grundbelopp är stort för institutionerna. Dessa har stor kulturpolitisk betydelse för regioner som också omfattar ett stort antal andra kommuner. Det är förståeligt att de kommuner, i vilka institutionerna finns, kan ha svårigheter att tillföra ytterligare resurser. I anslutning till det sagda vill utskottet erinra om den modell för regional samverkan på musikområdet som nu finns bl. a. i Västsverige och Skåne. I båda fallen sker en samverkan mellan landsting och primärkommuner (se KrU 1984/85:7 s. 10).

Med hänvisning till den lämnade redovisningen och till att utskottet inte kan förorda ett frångående av den förra året antagna planen för en treårig satsning på mindre institutioner på teater- och museiområdet anser utskottet att motion Kr110 och motion Kr111 i motsvarande del inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion Kr111 tas också upp frågan om samverkan mellan de etnografiska museerna i Stockholm och Göteborg. Motionärerna vill att regeringen skall ta initiativet till en särskild utredning om ett nära, organiserat samarbete mellan museerna.

I ett senare avsnitt (s. 17) behandlar utskottet frågan om ett utvecklingsprojekt om Sverige och tredje världen. De båda etnografiska museerna har ställt sig positiva till ett sådant projekt. Därvid har Göteborgs museer efterlyst förslag om formerna och villkoren för samverkan mellan museerna.

Utskottet utgår från att projektet kommer till stånd (se s. 18). Projektet utgör enligt utskottets mening en naturlig utgångspunkt för ett vidgat samarbete mellan de båda museerna även i andra avseenden än dem som avser tredje världen-projektet. Med hänsyn till etnografiska museets i Stockholm ställning som centralmuseum får detta museum ett särskilt ansvar för utvecklingen av samarbetet. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att det inte nu finns någon anledning för riksdagen att vidta någon åtgärd i den i motionen upptagna frågan. Motion Kr111 avstyrks därför i denna del.

Även i motion Kr234 (vpk) tas upp frågan om Göteborgs etnografiska museums verksamhet. Motionärerna anser att museets samlingar skall betraktas som varande av riksintresse jämställt med det statliga etnografiska museets samlingar (yrkande 1). Motionärerna vill också att en utredning

skall tillsättas om hur statens ekonomiska ansvar skall utformas och hur lokalbehovet för museets framtida verksamhet skall tillgodoses med bibehållande av dess tillhörighet till Göteborgs museer (yrkande 2).

Då det gäller sistnämnda yrkande vill utskottet i första hand hänvisa till vad utskottet ovan anfört om en utredning om det framtida regionala kulturstödet. Vidare vill utskottet hänvisa till att det är en kommunal angelägenhet att pröva lokalfrågan för museet. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Båda de etnografiska museerna har samlingar från alla världsdelar. Museet i Stockholm har särskilt betydande samlingar från Söderhavet, Central- och Östasien, Nord- och Mellanamerika och museet i Göteborg från Latinamerika, Afrika och Indonesien. De båda museerna kompletterar således varandra genom att deras insamlade material i väsentlig utsträckning kommer från olika världsdelar.

Det sagda får utgöra svar på förslaget om ett uttalande om att Göteborgs etnografiska museums samlingar är av riksintresse. Härvidlag erinrar utskottet också om vad tidigare anförts om att det i allmänhet inte finns skäl att klassificera olika museer.

Övrigt

Inte heller i övrigt föranleder vad som anförs i propositionen om museernas verksamhet någon erinran från utskottets sida.

Museerna och den yttre kulturmiljön

I ett särskilt avsnitt i propositionen redovisar kulturministern sina överväganden beträffande museernas uppgifter inom kulturminnesvården (prop. s. 21–25).

Kulturministern framhåller bl. a. behovet av en ökad samverkan på central nivå, nämligen mellan riksantikvarieämbetet och de kulturhistoriska centralmuseerna. Han erinrar om att ett arbete inletts i regeringskansliet med en översyn av statens insatser i frågor som rör kulturminnesvården och kulturmiljön (se bl. a. redogörelse i prop. 1986/87:100 bil. 10 s. 386 och KrU 1986/87:15). Inom ramen för detta arbete bör också museernas deltagande preciseras och utvecklas, anför kulturministern. Han räknar med att en särskild beredningsgrupp skall tillsättas för uppgiften.

Utskottet har inte något att erinra mot vad som anförs i denna del av propositionen.

Särskilda utvecklingsprojekt

I rapporten Museiförslag har kulturrådet föreslagit att fyra utvecklingsprojekt skall starta inom museiområdet för att bedrivas under ett antal år. Projekten benämns i rapporten Nya perspektiv på den svenska historien, Ekologisk kunskapsspridning, Sverige och tredje världen samt Invandrarnas kulturer.

Under remissbehandlingen av flertalet remissinstanser stöds förslaget om en satsning på särskilda utvecklingsprojekt. Också kulturministern ställer sig positiv till sådana projekt. I fråga om valet av projekt anför han bl. a. att

kulturrådets förslag gäller ämnen som är mycket angelägna i dagens samhälle. Han anser emellertid att det inte är lämpligt att riksdag och regering låser fast vilka projekt som skall bedrivas och deras innehåll. Projekten bör i stället tas fram i samarbete mellan museerna och statens kulturråd.

Utskottet delar kulturministerns uppfattning. Utskottet tillstyrker att särskilda medel avsätts för utvecklingsprojekt inom museiområdet. Under avsnittet anslagsberäkningar tar utskottet upp frågan om storleken av utvecklingsmedlen.

Även om riksdag – och regering – således inte bör ta ställning till vilka utvecklingsprojekt som bör komma till stånd anser sig utskottet med hänsyn till redovisningen ovan och till vad som i övrigt anförs i propositionen kunna utgå från att de föreslagna projekten kommer till stånd.

Med anledning av motioner tar utskottet upp till närmare behandling frågor om tre av projekten.

Kulturrådet anser att dokumentationen av *invandrarnas kulturer* hittills har varit bristfällig vid landets museer. Dessa har, anför kulturrådet, ett ansvar när det gäller den nämnda dokumentationen och dokumentationen av de etniska gruppernas kulturer. Framför allt gäller detta Nordiska museet och länsmuseerna men även etnografiska museet, medelhavsmuseet och östasiatiska museet. Kulturrådet anser att i de av myndigheten föreslagna utvecklingsprojekten bör invandrarnas organisationer, folkrörelsernas arkiv, universitetsinstitutioner och studieförbund inbjudas att delta. Arbetet föreslås bedrivas under en treårsperiod med hjälp av en konsulent som knyts till SAMDOK-sekretariatet vid Nordiska museet.

Motion Kr112 (s) syftar till att Stiftelsen Sveriges invandrarinstitut och museum, som skapats på initiativ av Botkyrka kommun, skall kunna få stöd inom ramen för de resurser som tillförs kulturrådet och utvecklingsarbetet inom museiområdet.

Botkyrka är en av Sveriges mest invandrartäta kommuner. Kommunens initiativ skall ses bl. a. mot denna bakgrund. Stiftelsen har till syfte att dokumentera och analysera den historiska och nutida invandringen till Sverige. Vidare är avsikten att etnologisk forskning och utbildning skall initieras. Institutet skall medverka till att sprida kunskaper om invandringen och dess effekter i det svenska samhället. Beträffande dokumentationsarbetet framhålls i motionen att ett arkiv och ett bibliotek är under uppbyggnad. Det framhålls också att stiftelsens insatser med tiden bör leda fram till ett invandrarmuseum med placering i Botkyrka. Vidare framhålls bl. a. att Institutet har för avsikt att sprida kunskaper och idéer över hela landet i syfte att uppnå en ökad förståelse för invandrarnas liv i Sverige och deras bakgrundskulturer.

I enlighet med vad kulturministern anfört och med utskottets ställningstagande i det föregående bör riksdagen inte ta ställning till genomförandet av de olika utvecklingsprojekt som kulturrådet föreslagit. Utskottet anser sig dock böra konstatera att tillkomsten av Stiftelsen Sveriges invandrarinstitut och museum innebär att en kommun med mycket stor invandrartäthet tagit ett initiativ som ligger i linje med syftet med det föreslagna invandrarprojek-

tet. Under remissbehandlingen har vikten av att kommunerna engageras i projektet betonats och det framstår enligt utskottets bedömning som naturligt att Stiftelsen får möjlighet att medverka i projektet. Ställningstagandet härtill får dock ankomma på de berörda museerna och kulturrådet. Utskottet anser att motionen får anses besvarad med det anförda. Motionen bör således inte föranleda någon åtgärd av riksdagen. Utskottet vill erinra om att utskottet i ett tidigare avsnitt (s. 9) behandlat frågan om skapande av ett invandrarmuseum i Norrköping.

Som bakgrund till kulturrådets förslag om ett *ekologiprojekt* anför kulturrådet enligt redovisningen i propositionen följande (s. 25):

Museernas samlade kunskaper i historia, naturvetenskap och kulturhistoria måste utnyttjas i ett utbildnings- och folkbildningssammanhang. Framför allt erbjuder de kulturhistoriska museernas regionalt insamlade material möjligheter till beskrivningar av hur människan, från att ha levt sitt liv i samstämmighet med den omgivande naturens förutsättningar, i ökad takt under den senaste hundraårsperioden övergått till att forma naturen efter sina egna behov. Därför är en ekologisk kompetens och verksamhet i dessa museer mycket angelägen. En fortsatt utveckling kräver tid och engagemang, nya verksamhetsformer, pedagogiska försök och samarbete med andra organ och myndigheter.

Kulturrådets förslag innebär att utvecklingsprojektet för ekologisk kunskapsspridning i museerna skall pågå under en femårsperiod och lokaliseras till Skansen med naturhistoriska riksmuseet som vetenskaplig bas. Försöksverksamheten skall syfta till att undersöka hur en ekologiskt inriktad arbetsform skall kunna integreras i länsmuseernas av kulturhistoria och konst präglade verksamhet. Detta förutsätter en aktiv medverkan från länsmuseerna i projektet. Verksamheten skall vidare syfta till att studera och pröva Skansens möjligheter och förmåga att bedriva kunskapsspridning i ämnet ekologi.

I motion Kr114 (c) ställer motionärerna sig positiva till ett ekologiprojekt. De anser att det är särskilt angeläget att ett projekt av denna art direkt kan nå en bred allmänhet i landet. Projektet måste därför få en sådan utformning att länsmuseerna stärks genom att centrala resurser tillförs. Tillgängliga medel måste därför tilldelas dessa museer i stället för naturhistoriska riksmuseet och Skansen, anser motionärerna. Förslaget från dessa överensstämmer med vad länsmuseernas samarbetsråd anfört vid uppvaktning i utskottet.

Utskottet vill framhålla att kulturrådet förutsätter att det sker en aktiv medverkan från länsmuseerna i projektet. Bakgrunden till projektet är också, som ovan redovisats, bl. a. de möjligheter som de regionala museernas samlingar erbjuder. Även utskottet vill understryka vikten av en medverkan från länsmuseisidan i projektet. Också då det gäller detta projekt måste det emellertid ankomma på de berörda museerna och kulturrådet att ta ställning till detaljutformningen av detta. Motionen får anses besvarad med det anförda. Den bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Projektet *Sverige och tredje världen* har sin grund i kulturrådets uppfattning att museerna på ett helt annat sätt än vad som nu är fallet bör kunna spela en roll i spridningen av en fördjupad kunskap om den omvärld som Sverige i så

hög grad är beroende av. Kulturutvecklingen i den icke-europeiska omvärlden beskrivs i första hand i landets två etnografiska museer – det statliga i Stockholm och det kommunala i Göteborg. I viss utsträckning kompletteras dessas verksamhet av medelhavsmuseet och östasiatiska museet samt av enstaka specialsamlingar.

Utvecklingsprojektet syftar således till att sprida en fördjupad kunskap om den icke-europeiska omvärlden. Bakgrunden till projektet är också att det av kulturrådet bedöms finnas förutsättningar för ett mer aktivt samarbete mellan bl. a. de två etnografiska museerna.

Med hänsyn till vad som anförts i det föregående om att riksdagen inte bör ta ställning till de enskilda projekt som kulturrådet föreslagit finns det inte heller i fråga om tredje världen-projektet anledning för utskottet att föreslå något riksdagsuttalande. Då det gäller frågan om ett ökat samarbete mellan de båda etnografiska museerna hänvisar utskottet också till behandlingen i det föregående av motionsyrkande rörande museerna (s. 14).

Anslagsberäkningar för budgetåret 1987/88

I propositionen förordas att ett nytt reservationsanslag, benämnt Utvecklingsverksamhet inom museiområdet, förs upp i statsbudgeten för nästa budgetår. Kulturministerns medelsberäkning framgår av följande sammanställning:

Ändamål	Belopp
1. Statens kulturråd för utvecklingsverksamhet inom museiområdet	5 100 000
2. Centralmuseer med särskilda ansvarsuppgifter	
2.1 Historiska museet	350 000
2.2 Statens konstmuseer	350 000
2.3 Naturhistoriska riksmuseet	350 000
2.4 Etnografiska museet	350 000
2.5 Nordiska museet	350 000
Summa	**6 850 000**

I motion Kr113 (m) föreslås att de fem ansvarsmuseerna skall få en större förstärkning av sina resurser än vad regeringen föreslagit. Syftet med förslaget är att – i linje med vad som anförs i propositionen – museerna själva skall ta ett växande ansvar för produktion av vandringsutställningar. Motionärerna föreslår totalt en förstärkning med 2 milj. kr. utöver förslaget i propositionen. Av beloppet bör statens konstmuseer tilldelas 600 000 kr. – vilket bör möjliggöra även en viss ökning av resurserna till fotografiska museet – och 350 000 kr. till ettvart av de övriga fyra ansvarsmuseerna.

Utskottet anser med hänsyn till den restriktivitet som måste iakttas vid budgetprövningen att de särskilda resurserna till ansvarsmuseerna bör bestämmas till det belopp som anges i propositionen. Motionsyrkandet avstyrks (yrkande 2).

Utskottet har inte heller i övrigt något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Ett i samma motion, Kr113, framställt yrkande rörande medelsanvisningen under senare budgetår för utvecklingsverksamhet erfordrar inte något uttalande från riksdagens sida, eftersom avsikten inte är att ytterligare medel skall anvisas för ändamålet. Yrkandet bör således inte föranleda någon riksdagens åtgärd (yrkande 3).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *de centrala museerna*

att riksdagen godkänner de riktlinjer angående de centrala museernas uppgifter och ansvar för landets museiväsende som förordats i proposition 1986/87:97,

2. beträffande *kulturrådets roll på museiområdet*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr113 yrkande 1,

3. beträffande *ett biblioteks- och folkrörelsemuseum*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr233 yrkande 1,

4. beträffande *Tekomuseet i Borås*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr233 yrkande 2,

5. beträffande *invandrarmuseum i Norrköping*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr281,

6. beträffande *Växjö glasmuseum*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr282,

7. beträffande *varvsmuseum i Malmö*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr225,

8. beträffande *varvsmuseum i Göteborg*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Kr256 och 1986/87:Kr280,

9. beträffande *Ekomuseum Bergslagen*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr232,

10. beträffande *museum på Öland*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr279,

11. beträffande *resurserna för Göteborgs och Malmö museer*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Kr110 och 1986/87:Kr111 i motsvarande del,

12. beträffande *etnografiska museet i Göteborg, m. m.*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr234,

13. beträffande *samarbetet mellan etnografiska museerna i Stockholm och Göteborg*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr111 i motsvarande del,

14. beträffande *visst invandrarprojekt*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Kr112 lämnar utan erinran vad som anförts i proposition 1986/87:97,

15. beträffande *visst ekologiskt projekt*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Kr114 lämnar utan erinran vad som anförts i proposition 1986/87:97,

16. beträffande *utvecklingsverksamhet*

att riksdagen lämnar utan erinran vad som i proposition 1986/87:97 anförts om utvecklingsverksamhet inom museiområdet i den mån frågan inte behandlats under tidigare moment,

17. beträffande *medelsanvisning*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:97 och med avslag på motion 1986/87:Kr113 yrkande 2 till *Utvecklingsverksamhet inom museiområdet* för budgetåret 1987/88 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 6 850 000 kr.,

18. beträffande *viss budgetfråga*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr113 yrkande 3.

Stockholm den 21 maj 1987

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Jan-Erik Wikström (fp), Berit Oscarsson (s), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m), Erkki Tammenoksa (s), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Mats O Karlsson (s), Jan Hyttring (c) och Helge Klöver (s).

Reservationer

1. Kulturrådets roll på musciområdet (mom. 2)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Gunnel Liljegren (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Senast i" och slutar med "(yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Företrädare för moderata samlingspartiet har i olika sammanhang gett uttryck åt uppfattningen att statens kulturråd har en alltför dominerande ställning inom kulturområdet. Utskottet delar denna uppfattning. Som framhålls i motion Kr113 behövs det inte något gemensamt styrorgan för hela museisektorn, i all synnerhet som de fem ansvarsmuseerna föreslås få särskilda samordningsuppgifter. Det är onödigt att kulturrådet får i uppdrag att ta ansvaret för en samverkan mellan museerna, som dessa med fördel själva kan svara för till med all säkerhet lägre kostnader och utan tidsspillan. Utskottet tillstyrker därför motionen i här aktuell del.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *kulturrådets roll på museiområdet*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Kr113 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Ekomuseum Bergslagen (mom. 9)

Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Som redovisats" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det angeläget att regeringen i nästa års budgetproposition lägger fram förslag om bidrag till Ekomuseum Bergslagen för kostnader för bl. a. samordning av planering och information. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av motion Kr232 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *Ekomuseum Bergslagen*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Kr232 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Visst invandrarprojekt (motiveringen till mom. 14)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Gunnel Liljegren (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Även om" och slutar med "till stånd" bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "I enlighet" och på s. 17 slutar med "i Norrköping" bort ha följande lydelse:

I enlighet (= utskottet 9 rader) möjlighet att medverka inom ramen för det samlade projektarbetet. Ställningstagandet härtill (= utskottet 5 rader) i Norrköping.

4. Visst ekologiskt projekt (mom. 15)

Kerstin Göthberg och Jan Hyttring (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar i princip motionärernas uppfattning. Denna stämmer överens med vad länsmuseernas samarbetsråd anfört vid uppvaktning av utskottet. Ekologiprojektet bör således i väsentligt högre utsträckning än vad som förutsattes i propositionen inriktas mot ett samarbete med länsmuseerna. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av motion Kr114 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *visst ekologiskt projekt*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:97 och motion 1986/87:Kr114 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Visst ekologiskt projekt (motiveringen till mom. 15)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Gunnel Liljegren (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill (= utskottet 4 rader) samlingar erbjuder. Även utskottet vill understryka vikten av en medverkan från länsmuseisidan i projekt av detta slag. Också då det gäller sådana projekt måste emellertid de slutliga ställningstagandena ankomma på berörda museer. Motionen får anses besvarad med det anförda. Den bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

6. Medelsanvisningen (mom. 17)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Gunnel Liljegren (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "till medelsanvisning" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att museerna själva skall ta ett växande ansvar för produktion av vandringsutställningar. Medel till ansvarsmuseerna bör därför beräknas till ett högre belopp än vad regeringen föreslagit. Utskottet föreslår att medel beräknas i enlighet med vad som angetts i motion Kr113. Statens konstmuseer bör således tilldelas ytterligare 600 000 kr., av vilket belopp viss del bör tillföras fotografiska museet, och ettvart av de övriga fyra ansvarsmuseerna ytterligare 350 000 kr. Motionen tillstyrks således i motsvarande del (yrkande 2).

I övrigt har utskottet inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 17. beträffande *medelsanvisningen*
>
> att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:97 och med bifall till motion 1986/87:Kr113 yrkande 2 till *Utvecklingsverksamhet inom museiområdet* för budgetåret 1987/88 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 8 850 000 kr.,

7. Viss budgetfråga (mom. 18)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Gunnel Liljegren (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Ett i" och slutar med "(yrkande 3)" bort ha följande lydelse:

I propositionen redovisas inte i vad mån regeringen avser att för budgetåret 1988/89 och senare budgetår föreslå en medelsanvisning för utvecklingsverksamhet inom museiområdet. För den händelse sådana förslag kommer att läggas fram bör detta ske under anslagen till de särskilda museerna. Detta bör riksdagen med anledning av motion Kr113 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna. Utskottets ställningstagande grundar sig på uppfattningen att statens kulturråd ej bör ges en medelsfördelande roll i detta sammanhang.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *viss budgetfråga*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Kr113 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Kerstin Göthberg och Jan Hyttring (båda c) anför:

Redan nu betraktas Växjö glasmuseum och därmed också Smålands museum som riksinstitution för det svenska glasets historia. Detta tar sig uttryck inte minst i en omfattande rådgivnings- och publikationsverksamhet. Mycket starka önskningar finns på många håll att uppföra ett glasmuseum av internationell klass. Enligt vår mening kan det bara ske inom ramen för Smålands museum i Växjö. Det är bara där det samlade materialet och den breda kunskapen finns. Utskottet har uttalat att det i allmänhet inte finns skäl för riksdagen att göra någon bedömning av om ett museum har större eller mindre riksintresse. Med hänsyn till de ovan anförda speciella omständigheterna utgår vi emellertid från att regeringen kommer att i lämpligt sammanhang föreslå riksdagen att – med undantag från huvudregeln – klassificera Växjö glasmuseum och därmed Smålands museum – som riksinstitution för det svenska glasets historia. En sådan klassificering bör kunna få betydelse bl. a. vid bedömningen av frågan om storleken av statligt stöd till den aktuella nybyggnationen för glasmuseet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Propositionen 1
Motionerna 2
Utskottet
Propositionens huvudsakliga innehåll, m. m. 3
Riktlinjer angående de centrala museernas uppgifter och ansvar för landets museiväsende. Ansvarsmuseer. Kulturrådets roll 4
Museernas verksamhet
Allmänt 7
Samlingsområden 7
Motioner om nya museer, m. m. 9
Allmänna frågor rörande Göteborgs och Malmö museer. Etnografiska museet i Göteborg 13
Övrigt 15
Museerna och den yttre kulturmiljön 15
Särskilda utvecklingsprojekt 15
Anslagsberäkningar för budgetåret 1987/88 18
Hemställan 19
Reservationer
1. Kulturrådets roll på museiområdet (m) 20
2. Ekomuseum Bergslagen (c, vpk) 21
3. Visst invandrarprojekt (m) (motiveringen) 21
4. Visst ekologiskt projekt (c) 21
5. Visst ekologiskt projekt (m) (motiveringen) 22
6. Medelsanvisningen (m) 22
7. Viss budgetfråga (m) 22

Särskilt yttrande (c) 23

gotab Stockholm 1987 13079